18.11.2022

Puolustusvaliokunta
puv@eduskunta.fi

Puolustusvaliokunnan lausuntopyyntö 9.11.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain, valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain ja etuostolain 1 §:n muuttamisesta (HE 222/2022 vp)

Puolustusvaliokunta on pyytänyt lausuntoa otsikkoasiassa.

Valtiovarainministeriö pitää ehdotettavia lakimuutoksia tämän hetken turvallisuustilanne huomioon ottaen tärkeinä ja kannatettavina. Erityisesti puolustusministeriön ja sisäministeriön hallinnonalojen vastuulla oleva kansallinen turvallisuus on olennaisesti muuttuneen kansainvälisen turvallisuustilanteen vuoksi koko valtionhallinnon yhteinen asia.

Esitys perustuu kiinteistöomistuksen valvontaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita valmistelemaan asetetun työryhmän mietintöön. Työryhmässä olivat edustettuina puolustusministeriön lisäksi oikeusministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, Huoltovarmuuskeskus, Keskusrikospoliisi, Maanmittauslaitos, Pääesikunta, Rajavartiolaitos, Senaatti-kiinteistöt ja Suojelupoliisi.

Valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla annettua lakia (469/2019, jäljempänä *valtion etuostolaki*) täsmennettäisiin antamalla valtion etuosto-oikeudelle etusija suhteessa kunnan etuosto-oikeuteen. Lisäksi ehdotetaan, että valtiolla olisi etuosto-oikeus kiinteistön kaupassa, jos se olisi tarpeen kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Lisäksi puolustusministeriön, sisäministeriön ja valtiovarainministeriön tiedonsaantioikeuksia täsmennettäisiin ja laajennettaisiin. Lisäksi etuostolakiin (608/1977) ehdotetaan lisättäväksi informatiivinen viittaus lakiin valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla.

Etuosto-oikeuden alueellisen soveltamisalan määritteleminen 1 000 metriin Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen kohteesta (nykyisestä 500-1 000 metristä) yhtenäistää ja selkeyttää alueellista soveltamisalaa niin viranomaisille kuin kiin-

teistökaupan osapuolillekin. Etuosto-oikeuden alueellista soveltamisalaa yhtenäistettäisiin. Puolustusministeriölle ja sisäministeriölle lisättäisiin lausuntopyyntövelvollisuus etuosto-oikeuden käytön tarpeellisuutta koskien. Kolmen kuukauden määräaikaa valtion etuosto-oikeuden käyttämisen päättämisestä ehdotetaan pidennettäväksi neljään kuukauteen.

Esitettävät lakimuutokset vastaavat hyvin niihin kehittämistarpeisiin, joita valtiovarainministeriössä on tunnistettu erityisesti valtion etuostolain voimaantulon jälkeen.

Valtiovarainministeriö tekee joko puolustusministeriön tai sisäministeriön esityksestä etuosto-oikeuden käyttämistä koskevan päätöksen. Päätösten käytännön valmistelutyössä on havaittu, että olisi tarpeen saada jatkettua päätöksentekoaikaa voimassa olevan lain kolmen kuukauden asemasta lain muutosehdotuksen mukaisesti neljän kuukauden mittaiseksi.

Valtion etuosto-oikeuslaki ei edellytä sitä, että valtion olisi tarjottava kiinteistön ostajalle mahdollisuus hoitaa kiinteistön siirtyminen valtion omistukseen vapaaehtoisella kaupalla. Valtiovarainministeriössä on linjattu, että ostajalle varataan mahdollisuus vapaaehtoiseen kauppaan. Näin on myös menestyksellisesti toimittu useamman kiinteistökaupan osalta. Vapaaehtoinen järjestely on aina valtion edun mukainen, tällöin vältytään muutoksenhakuasioilta hallinto-oikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa, mikäli se on myöntänyt muutoksenhakuluvan.

Lainsäädäntöneuvos Jarmo Huotari